

Закарпатська обласна бібліотека для дітей та юнацтва

Серія *Фаховий блокнот*

***Бібліотеки, що обслуговують
юнацтво: сьогодення та
перспективи розвитку***

*За матеріалами обласного семінару-практикуму
17 червня 2014 р.*

Випуск 6

Ужгород,
2014

ББК 78.39
Б 59

У виданні вміщено доповідь, консультації, повідомлення бібліотечних фахівців обласних та юнацьких структурних підрозділів центральних районних і міської бібліотек – учасників обласного семінару-практикуму, що відбувся на базі Перечинської центральної районної бібліотеки. А також аналіз домашніх завдань у форматі „Печакуча”, „Формування іміджу сучасних бібліотек по роботі з юнацтвом та молоддю”.

Бібліотеки, що обслуговують юнацтво: сьогодні та перспективи розвитку: за матеріалами обласного семінару-практикуму 17 червня 2014 р. : методичні рекомендації, поради / ЗОДЮБ ; уклад. : І. М. Палаташ; відпов. за вип. В.Д. Чіка. – Ужгород, 2014. – 28 с. – (Фаховий блокнот ; вип.6).

© Палаташ І. М.
укладання, 2014
© Закарпатська обласна
бібліотека
для дітей та юнацтва, 2014

Програма обласного семінару-практикуму
„Бібліотеки, що обслуговують юнацтво:
сьогодення та перспективи розвитку”

База проведення: Перечинська центральна районна бібліотека

Дата проведення: 17 червня 2014 р.

10.00 – 10.30 **Відкриття обласного семінару - практикуму**

Дурунда О. С.,
головний спеціаліст управління
культури облдержадміністрації

Доповідь:

10.30 – 11.00 Бібліотечне обслуговування підлітків та юнацтва: стан,
проблеми, перспективи

Вудмаска Т.М.,
заступник директора
по роботі з юнацтвом
обласної бібліотеки для дітей
та юнацтва

Консультації та повідомлення:

11.00 – 11.20 Нові імена: народження, що триває

Шляхта О.С.,
Завідувачка відділу
художньої літератури
обласної універсальної наукової
бібліотеки ім. Ф. Потушняка

11.20 – 11.40 Бібліотека об’єднує молодь: інтерактивні форми і методи
масової роботи

Луцук Н. М.,
бібліотекар I категорії
Перечинської центральної районної бібліотеки

11.40 – 12.00 Традиційні та новітні форми краєзнавчої роботи в бібліотеках

Федірцан О.Ф.,
бібліотекар Рахівської центральної районної
бібліотеки

12.00 – 12.20 Клуби та читацькі об’єднання, як креативна форма
спілкування молодіжної аудиторії

Кепша О.І.,
зав.відділом обслуговування Іршавської ЦРБ

12.20 – 12.40 Організація бібліотечних послуг для юнацтва та молоді з використанням новітніх інформаційних технологій

Зевдій О. В.,
бібліотекар I категорії
Виноградівської міської бібліотеки – філії

12.40 – 13.00 **Запитання, відповіді**

13.00 – 14.00 **Обідня перерва**

14.00 – 15.00 **Печа-куча** „Формування іміджу сучасних бібліотек по роботі з юнацтвом та молоддю”

Модератор: Палаташ І.М.,
зав. науково-методичного
відділу Закарпатської обласної
бібліотеки для дітей та юнацтва

15.00 **Підведення підсумків обласного семінару-практикуму**

Дурунда О. С.,
головний спеціаліст управління
культури облдержадміністрації

Бібліотечне обслуговування підлітків та юнацтва: стан, проблеми, перспективи

*Вудмаска Т. М.,
заступник директора по
роботі з юнацтвом*

„Молодь – наше майбутнє” – це гасло завжди актуальне, особливо сьогодні. Саме молодому поколінню доведеться будувати майбутнє української держави, вирішувати багато питань соціально-політичного та економічного порядку. Водночас існує проблема так званої соціальної інфантильності молодих людей, правової безграмотності, що впливає на формування їх активної життєвої позиції.

Завдання бібліотек на сучасному етапі – не залишити молоду людину сам на сам з інформаційною агресивністю сучасного суспільства, дати кожному соціальні знання. Бібліотека є одним з головних центрів розповсюдження інформації. Мета бібліотечного працівника – своєчасно озброїти підлітків необхідною просвітницькою, правовою, медичною інформацією, зробити бібліотеку ланкою довіри, психологічної підтримки, соціального порятунку.

Бібліотечне обслуговування юнацтва в Закарпатті здійснюють: обласна бібліотека для дітей та юнацтва, обласна універсальна наукова бібліотека ім. Ф. Потушняка, 7 юнацьких абонементів, 17 кафедр та 412 груп у філіях та самостійних бібліотеках.

Протягом 2013 року 108017 юнаків та дівчат стали користувачами бібліотек області, що становить 22,6 % до загальної кількості. Серед категорій користувачів, які звертаються до бібліотек, 11,8% становлять студенти вищих навчальних закладів I-IV рівня акредитації.

Зменшення користувачів юнацького віку відстежується в бібліотеках Виноградівської, Мукачівської РЦБС та МЦБС. Юнацтво відвідує бібліотеки в середньому 10,3 разів. Найнижчий показник відвідування – м.Чоп, Міжгірська ЦБС, найвищий – ЗОУНБ ім. Ф. Потушняка та м.Хуст.

Зменшення відвідувань відбулося у більшості ЦБС, але істотне воно в Хустському районі, Мукачівській РЦБС та МЦБС, Ужгородській МЦБС, Берегівській ЦБС. Зріс цей показник в В.Березнянській, Ужгородській ЦБС, м. Хуст. Відрадно відзначити, що в порівнянні з 2012 роком на 8 тис. виріс показник відвідувань просвітницьких заходів, що організують бібліотеки для підлітків та юнацтва. Особливо активні бібліотеки В.Березнянської, Іршавської, Ужгородської, Тячівської ЦБС, Хустського району.

Книговидача є одним із основних критеріїв оцінки якості роботи бібліотек. Юнаки та дівчата відповідно до своїх запитів отримали близько **2,5** млн. прим. документів, що складає 27,3% до загальної книговидачі. Зросла книговидача в Ужгородській МЦБС, Свалявській та Ужгородській ЦБС.

Через недостатню кількість періодичних видань для юнацтва в книгозбірнях краю зменшився й відсоток використання ними періодичних видань (-16165). Найвищий він у Рахівській, Виноградівській ЦБС, Воловецькому районі, м. Ужгород. Найменше використовують періодику у Берегівській, Тячівській, Іршавській ЦБС. З року в рік збільшується використання україномовної книги і становить 64,5% від загальної кількості документів.

Загалом, аналізуючи стан залучення юнацтва до книгозбірень області, їх відвідування та книговидачу протягом останніх 3-х років, слід відмітити тенденцію до зниження читацької активності молоді (Див. діаграми):

Тому, нашим першочерговим завданням є залучення юнацтва до книгозбірень шляхом проведення екскурсій до бібліотеки, виступах на виховних годинах у навчальних закладах, вуличних акціях, рекламних зверненнях у ЗМІ. Застосовуючи широкомасштабну просвітницьку та рекламну діяльність, знайомлячи користувачів зі своїми технічними засобами та інформаційними можливостями, бібліотеки привернуть до себе більшу увагу молоді.

Для визначення інформаційного кола інтересів читачів та повноцінного забезпечення їх потреб ЗОДЮБ та ЦРБ області прийняли участь у Всеукраїнському соціологічному дослідженні „Бібліотека та читач у віртуальному просторі. Місце зустрічі”, організованими ДБУ для юнацтва. Юнацькі структурні підрозділи центральних районних бібліотек прийняли участь в обласному соціологічному дослідженні „Періодичні видання для тебе це...”.

Лідером бібліотечних досліджень серед юнацтва традиційно є Виноградівська ЦРБ. „Чи готова сучасна молодь до активної участі в житті суспільства”, „Проблеми освіти. Твоє ставлення до реформи освіти?”, „Чи маєш ти достатній доступ до інформаційних ресурсів?”, „Як ти проводиш свій вільний час?” – теми соціологічних опитувань та анкетувань, що окреслюють коло проблем у житті молоді.

Щоб дізнатися, якими критеріями керуються учнівська та студентська молодь, обираючи свою майбутню спеціальність, Рахівською ЦРБ було проведено анкетування „Як обрати майбутню професію”. Рівень

моральних якостей юнацтва став предметом дослідження Перечинської ЦРБ „Твої моральні орієнтири”.

Цікаві вивчення на протязі останніх 2-х років були у Тячівській ЦРБ, Іршавській, Міжгірській, Рахівській ЦБС, Мукачівській МЦБС: „Книжкова виставка: придмет інтер’єру, чи Ваш надійний помічник”, „Чи знаєш ти закон, який захищає молодь?”, „Чи є ти жертвою насильства?”, „Сучасна картина читання юнацтва та молоді”, „Я іду в бібліотеку, щоб...”. Аналізи досліджень показали, що головною причиною, яка не в повній мірі задовільняє читацький інтерес підлітків є недостатня кількість нової літератури, практична відсутність періодичних видань, мале забезпечення технічними засобами. Але, є бібліотеки, які формально відносяться до даної ділянки роботи (Свалявська, Берегівська, Хустська ЦРБ). Вивчення інтересів юнацтва проводиться ще не на належному рівні, або зовсім навіть не планується.

Допомагають зорієнтуватися в інформаційному просторі змістовно наповнені молодіжні інформаційні центри, фактографічні бази даних, прес-досьє із соціальних, правових, економічних, освітніх питань, що організовані в ЗОДЮБ, Виноградівській, Іршавській, Рахівській, Тячівській ЦРБ, Мукачівській ЦМБ. Тут постійно оновлюються інформаційні виставки, виставки-поради, -консультації. Цікавими були Дні інформації, Дні фахівця, ярмарки професій: „Абітурієнту ХХІ століття”, „На порозі дорослого життя”, „Будуємо кар’єру разом!”.

Дещо активізувалася довідково-інформаційна робота в ЦРБ області. Згідно статистичних даних за 2013 рік, юнацтво становлять 24,1% від загальної кількості абонентів інформаційного обслуговування. Надаються усні, письмові та віртуальні довідки, на жаль, останні надаються тільки ЗОУНБ ім. Ф.Потушняка, Виноградівською та Перечинською ЦРБ.

Бібліотеки області проводять роботу щодо формування інформаційної культури юних користувачів. Актуальними для підлітків та юнацтва є використання ігрових, змагальних форм та прийомів, що сприяє засвоєнню інформації. Налагоджена ця ланка роботи в Виноградівській, Іршавській, Перечинській, Рахівській, Тячівській ЦРБ, де проводяться: бібліомарафони, бібліотечні лабіринти та бібліотечні лото.

Але, як показує практика, цього недостатньо. Більшість читачів юнацького віку не вміють користуватись ДБА, не знають структуру каталогів та картотек, як оформити вірно запит. При першому знайомстві, користувачу необхідно надати повну інформацію про бібліотеку, її інформаційний потенціал, розміщення ресурсів, довідковий апарат, основні та додаткові послуги.

Є випадки, коли картотеки бібліотек-філій та деяких ЦРБ не редагуються, не очищаються від карток, що містять статті, які втратили актуальність, роздільники не оновлені, є помилки в аналітичному описі документів. Не в повній мірі відображаються в СКС такі важливі теми, як

молодіжне законодавство України, соціальний захист молоді, контрактна та альтернативна служба в армії, а якщо рубрика й існує, то в ній відсутній новий матеріал, або взагалі немає жодної картки. (Берегівська, В.Березнянська, Свалявська ЦБС, бібліотеки Хустського району).

Фактографічні бази у філіях потребують удосконалення та оновлення.

Бібліотечні працівники при аналітичному описі не повністю дотримуються ГОСТу 7.80:2007 „Бібліографічний запис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання”, не використовують ДСТУ 3582-97 „Скорочення слів в бібліографічному описі”.

Бібліотечні працівники повинні пам'ятати, що категорія юнацтво потребує особливої уваги, інформаційної підтримки та допомоги з урахуванням соціально-вікових та психологічних особливостей. Ця діяльність успішна в партнерстві. Зміцнилися зв'язки більшості ЦРБ з районними центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, районними центрами зайнятості, правоохоронними органами, навчальними закладами. Ця творча співдружність дозволяє більш результативно працювати з читачами юнацького віку, а особливо з тими, які потребують особливої опіки і піклування, сприяти адаптації молоді до соціального життя.

Серед ефективних форм цієї роботи є клуби за інтересами та любительські об'єднання. В бібліотеках області діє 102 юнацькі клуби за інтересами краєзнавчого, екологічного, патріотично-правового спрямування. Заслугове на увагу робота клубів: Великоберезнянської ЦБС – „Рідне слово”, „Крокус”, „Юний еколог”; Виноградівської ЦБС – „Азбука права”, „Афродіта”; Іршавської ЦРБ – „Підліток і закон”; Мукачівської ЦМБ – „Старшокласник”, „Біля витоків”; Перечинської ЦБС – „Гірські джерела”, „Любисток”; ЗОДЮБ – цільовий проект соціально-психологічної та правової допомоги підліткам та юнацтву „Діалог”. Серед засідань „Діалогу”, які особливо мали успіх у підлітків, останнім часом були практикуми, юридичний діалог, зустрічі з лікарем-гінекологом Обласного центру здоров'я, психологами УМЦСССДМ.

Проте, є випадки, коли бібліотечні працівники чітко не знають методику організації роботи таких об'єднань користувачів. Не дотримуються правил оформлення роботи клубів, не ведуть вірно облікову документацію. Звітуються про заходи, що не об'єднані ні темою, ні формою, ні аудиторією, як про роботу „клубу за інтересами”.

Проведення широкомасштабних просвітницьких заходів бібліотеками області виконує важливу виховну роль, що розширює коло пізнавальних читацьких інтересів у юнацтва. Це літературно-музичні вечори, вечори-зустрічі, презентації книг, фестивалі, акції, конкурси. В практику роботи бібліотек області ввійшли інтерактивні форми роботи з

юнацтвом: години відвертості, правові експрес-ігри, диспути, юридичні діалоги, дискусії, брейн-ринги, круглі столи.

Обласна бібліотека для дітей та юнацтва прагне підтримати творчу молодь, надати їй можливість презентувати себе через художні виставки, прем'єри книг, адже авторські роботи та живе спілкування несуть позитивний енергетичний заряд. Успішно пройшли презентації книг молодих талановитих письменників Тетяни Демури, Мирослава Бугіра, Оксани Фулитки. Стало незабутнім знайомство читачів бібліотеки з відомим письменником, редактором, книговидавцем, лауреатом Шевченківської премії 2014 року Мирославом Дочинцем.

На протязі багатьох років бібліотека активно співпрацює із Ужгородським коледжем мистецтв ім. А. Ерделі та Закарпатським художнім інститутом. У відділі обслуговування юнацтва організовано вернісаж творчих робіт „Палітра молодих майстрів”.

Формування правової свідомості у молоді є серед основних напрямків діяльності книгозбірень. Всі вони долучилися до участі у Всеукраїнському тижні права, організували зустрічі з юристами, представниками правоохоронних органів

Актуальним для багатьох бібліотек області є виховання здорового покоління, яке не обтяжене згубними звичками. Тячівська ЦРБ рамках функціонування проекту „Майбутнє варто планувати” у квітні за активної участі учнівської молоді міста провели флеш-моб „Ми за здоровий спосіб життя”. Ця акція відбулася в партнерстві з „Центром громадських ініціатив” за підтримки Програми Агентства США з міжнародного розвитку „Здоров'я жінок України”.

В Міжгірській ЦРБ було проведено День інформації „Молодь та СНІД: серйозний погляд”, де відбулися різноманітні заходи: консультації фахівців районної лікарні, показ документального фільму „Життя на повну силу” прокоментований лікарем-фахівцем, книжково-ілюстративна виставка.

В читальній залі Мукачівської ЦРБ відбулися підсумки огляду-конкурсу „У вінок Кобзаря вплітаємо майбутнє”. Родзинкою шевченківських читань був конкурс читців „Краще поетичне слово Кобзаря”. Справжньою окрасою заходу була виставка-малюнків юних шанувальників шевченківського слова.

Вдосконалення діяльності бібліотек пов'язане з методичним забезпеченням їх роботи. Пріоритетним завданням методичної служби є підвищення фахової освіти бібліотечних працівників. Ряд заходів по підвищенню фахової майстерності працівників бібліотек з питань обслуговування користувачів юнацького віку було проведено в Мукачівській, Тячівській ЦРБ, Воловецькій РБ. Конструктивним і змістовним був районний семінар бібліотечних працівників Ужгородської ЦБС „Роль бібліотеки в орієнтації молоді на здоровий спосіб життя”.

Бібліотечні працівники не лише отримали кваліфіковані консультації та методичні поради про покращення змісту роботи в цьому напрямку, а й мали можливість поділитись досвідом, обговорити проблеми та спільно шукати шляхи їх вирішення.

Районний семінар „Робота бібліотек з питань морально-правового виховання з дітьми та молоддю” (Перечинська ЦРБ) познайомив з основними напрямками діяльності бібліотечних установ з формування та популяризації правових знань серед підростаючого покоління. З консультаціями виступили провідні спеціалісти районного управління юстиції та центру соціальної служби сім’ї, дітей та молоді.

З метою підвищення ефективності діяльності районних та міських ЦБС спільно з ЗОУНБ ім. Ф.Потушняка обласна бібліотека для дітей та юнацтва приймає участь у проведенні обласної школи керівника, обласних семінарах-тренінгах, де висвітлюються питання удосконалення роботи бібліотек з обслуговування юнацтва. Також фахівці бібліотеки надають методичні консультації під час проведення занять обласних курсів підвищення кваліфікації бібліотечних працівників ЦБС та шкільних бібліотекарів області.

Закарпатською обласною бібліотекою для дітей та юнацтва здійснюється організаційно-методичне забезпечення бібліотек області, що обслуговують дітей та юнацтво. Протягом січня здійснено статистичний та аналітичний аналіз діяльності бібліотек області й спільно з ЗОУНБ ім. Ф. Потушняка видано щорічне видання „Бібліотеки Закарпаття в дзеркалі статистики. Рік 2013”. З метою узагальнення та популяризації кращого досвіду бібліотек області видано інформаційний бюлетень „Бібліотеки Закарпаття – дітям та юнацтву: цифри і факти. Вип. 7”.

Щорічно (згідно графіку) проводиться експертно-діагностичний аналіз діяльності ЦБС та здійснюється моніторинг виконання зауважень та пропозицій обласних методичних центрів.

Важливою складовою методичної роботи є видавнича діяльність. Тематична та жанрова палітра видань на допомогу бібліотекам досить різноманітна. Протягом останніх двох років ЗОДЮБ підготовлено та видано методико-бібліографічні матеріали „Не стати живим товаром”, „Молодіжні субкультури”, 4-й та 5-й випуски методичних рекомендацій та порад „Фаховий блокнот”, „Симфонія слів та кольорів М. Коцюбинського”, „Обрії Довженкового світу”, „Світ професій: мій вимір, мій успіх”, „Соціально-психологічна та правова допомога підліткам та юнацтву”.

У видавничому кошику Тячівської, Виноградівської, Рахівської ЦРБ та Мукачівської МЦБС огляд-дайджести, інформаційні та вебліографічні списки, буклети та пам’ятки: „Іноватика в освіті України”, „Дізнайтесь більше про ЗНО 2013 року”, „Право в Інтернеті”, „Навчання – світлий

шлях у майбутнє”, „Молоде покоління обирає здоров'я”, „Стоп насильству!”, „6 міфів про СНІД”.

Вагоме значення в діяльності бібліотеки належить звітності. Інформаційні (текстові) звіти є свідченням роботи бібліотеки. Вони повинні бути грамотними, достовірними, змістовними і добре оформленими, але нажаль, не всі дотримуються цих вимог.

Додатками до звіту можуть бути: діаграми росту або зменшення бібліотечного фонду та кількості користувачів, динаміка основних показників діяльності, аналіз соціологічних вивчень, видавнича продукція бібліотеки, світлини просвітницьких заходів, які характеризують його форму та читацьку аудиторію, ксерокопії статей в місцевій пресі, Інтернет - посилання. Використання графіків, діаграм, світлин полегшують сприймання інформації, роблять звіт більш видовищним та доступнішим.

Одним із зауважень до написання текстових звітів є хаотичність викладення матеріалу, а також те, що не всі ЦРБ виділяють звітність про роботу з юнацтвом, не висвітлюють роботу б-к філій. Винятком є звіти Виноградівської, Іршавської, Мукачівської, Рахівської, Тячівської ЦБС.

Рекомендуємо примірну схему написання інформаційного звіту:

- пріоритетні напрямки роботи з категорією юнацького віку;
- основні показники роботи;
- маркетингова діяльність;
- інформаційне та довідково-бібліографічне обслуговування користувачів, заняття з основ інформаційної культури;
- просвітницькі та творчі акції;
- організаційно-методична робота;
- застосування новітніх технологій;
- видавнича діяльність.

Сьогодні до бібліотеки приходять читачі з новим світосприйняттям, сучасними потребами, різноманітними уподобаннями, і тому бібліотечним закладам необхідно йти в ногу з часом, застосовувати інноваційні форми й методи роботи, щоб залишатися осередками творчості, змістовного дозвілля та спілкування.

„Той, хто припиняє вчитись, є старим, незалежно від того, 20 йому років чи 80. Той, хто постійно вчиться, залишається молодим. Найчудовішою річчю в житті є вічна молодість думки”. (Генрі Форд)

„Нові імена”: народження, що триває

*Шляхта О. С.,
завідувачка відділу
художньої літератури
обласної універсальної наукової
бібліотеки ім. Ф. Потошняка*

Помітним явищем першого десятиліття ХХІ ст. стало зростання інтересу читачів до сучасної української літератури. Тому бібліотекарі визначили своїм завданням виділення із потоку нових видань кращого, найбільш соціально і мистецьки цінного, оминаючи відверту низькопробність та літературний „лохотрон”. Як показав час, обрана позиція виявилась правильною.

Особливо активною категорією читачів останнім часом є молодь, студентство Ужгородських вищих навчальних закладів.

Організація у відділі художньої літератури низки книжкових виставок та літературних вечорів на тематику, яка б відповідала зацікавленню найактивніших читачів („Сила брэнда: нові імена в українській художній літературі”, „Нова хвиля української прози”, „Мейнстрім у сучасній художній літературі”, „Український літературний ренесанс”, „Жіночі голоси у вітчизняній літературі”), сприяла створенню нового читацького активу, особливо з числа молоді, яка не тільки цікавиться сучасною літературою, але й сама виявляє літературні здібності.

Молоді читачі зверталися в бібліотеку не лише із запитами на книгу, інформацією, але й з бажанням поспілкуватися, обговорити прочитане, поділитися своїми враженнями від нього, а декотрим хотілося розповісти про свої проби пера, почути про них відгуки інших.

Цікаво, що в ядрі цього активу зібрались не тільки майбутні філологи, але й юристи, економісти, журналісти, організатори туристичної справи, молоді підприємці.

Друга половина поточного десятиліття позначена для ужгородців ще одним помітним явищем – поживаленням літературного життя, виникненням самодіяльних молодіжних літературних об’єднань – „Ротонда”, „Різні люди”, „Herbst”, а також проведенням на цій основі поетичних турнірів, слемів і навіть фестивалю „Березневі коти”, а також виданням колективних збірок молоді поезії та прози „Корзо” та „Джинсове покоління”.

Словом, на часі була потреба творчого спілкування наймолодшого літературного покоління з ровесниками та майстрами слова, врешті потреба розширення і поглиблення професійної літературної освіченості.

Так поступово визрівав задум створення при бібліотеці літературного клубу – для пізнання нового, для спілкування з близькими за духом людьми, спілкування, такого необхідного кожному у наш непростий час.

Такий клуб „Нові імена” і було створено при відділі художньої літератури ЗОУНБ у 2007 році. Оскільки до створення клубу підштовхнуло саме життя, перші засідання викликали інтерес і преси, і громадськості. Прикметно, що інформація про одне з перших засідань була опублікована в авторитетній газеті „Новини Закарпаття”. Відділ художньої літератури почали навідувати молоді автори, яким хотілося спробувати свої твори, так би мовити, на публіці. Для того, щоб ці автори мали можливість почути не тільки відгуки залу, але й літературознавців та письменників, в ініціативну групу клубу були запрошені викладачі вузів – літературознавці Наталія Бездір, Наталія Ребрик, Тетяна Ліхтей, головний редактор видавництва „Карпати” Борис Кушнір, письменники Христина Керита, Людмила Кудрявська, Василь Кухта, Михайло Рошко.

Щоб ефективно і продумано діяти, був розроблений загальний план діяльності клубу, що став складовою річного плану бібліотеки. У своїй діяльності клуб керується Положенням про клуб „Нові імена”, в якому сформульовано мету та функції цього творчого об’єднання. Головна мета – робота з особами, які мають схильність до літературної творчості, організація зустрічей з побратимами по перу на місцевому рівні. Взяти участь в роботі клубу можуть всі бажаючі проявити свій талант, популяризувати його й застосовувати у життя.

Наявність Положення та планування, присутність на засіданнях старших за віком авторитетних фахівців не привела до заорганізованості. Форми проведення засідань бувають різними, залежно від віку, основної професії, кола спілкування того чи іншого „дебютанта”. Часто представлення дебютанта супроводжує інструментальна музика або пісня, що емоційно підсилює літературний текст, або створює деколи несподіваний, але дуже цікавий контраст. Так, до прикладу, вірші Романа Шипа, енергетично насичені та модерні за формою, чудово відтінила виконанням закарпатських народних пісень його дружина, музикант за професією.

Обов’язковий момент кожного із засідань – виступ так званої групи підтримки – тих, хто може цікаво і доброзичливо представити молодого автора. Ще один обов’язковий момент – запитання залу, часом серйозні, а часом трохи колючі і дотепні. Підсумовує засідання, як правило, виступ літературознавця, письменника чи видавця. Завершує кожне засідання клубу вільне спілкування за кавою, де клубники можуть перезнайтись, обмінятись контактними телефонами. Адже клуб збирає під своїм символічним дахом людей, різних за віком, життєвим, професійним та літературним досвідом – і тим цікавими одне одному.

У практиці своєї діяльності клуб свідомо уникає категоричності оцінок, а слугує лише попереднім орієнтиром у виборі творчого шляху, сприяє усвідомленню того, що свобода творчості не означає відсутності моральних та естетичних засад.

Ми прагнемо, щоб і молоді автори, і зацікавлені учасники засідань клубу, збираючись під символічним дахом „Нових імен”, одержували і новий поштовх до творчості, і неформальну літературну та естетичну освіту.

Діяльність клубу не обмежується камерними зібраннями та літературними зустрічами. При тісній співпраці з обласною організацією Національної спілки письменників України, засобами масової інформації клуб і шукає нові таланти, і стає подальшим кроком до їх розвитку.

Я б хотіла привести кілька імен, які, на мою думку, виглядають яскравіше за інші на цьому тлі. Одне із них – це ім'я Маріанни Шутко, яка починала в наших Дебютах, а нещодавно відбувся вже її творчий вечір і презентація нової книжки. Дуже цікаві і сильні вірші пише юна поетеса Катка Мучічка, випускниця філфаку УжНУ. І одна із останніх зустрічей з дебютантами, яка запам'яталася своєю яскравістю – це знайомство з поетесою Марічкою Черничко. Марічка представила на суд глядача не лише свої поезії, а зробила цілу театральну виставу. До речі, майже всі ці матеріали у вигляді відео або фотозйомки можна знайти в Інтернеті.

Ми з інтересом слідкуємо за подальшою долею наших дебютантів, бажаємо їм творчого зросту, успіхів, нових публікацій.

Діяльність клубу кілька разів ставала темою випусків радіоальманаху „Грані”, передач „Доброго ранку, Закарпаття” телеканалу „Тиса”.

Вірші деяких дебютантів: М. Данканич, М. Шутко, К. Воротинцева та К. Шимоняк було опубліковано на сторінках альманаху „Гірський криштал”, який після перерви у понад 20 років знову почав видаватись у видавництві „Карпати” і відроджує традиції висвітлювати творчість молодих авторів.

Наших дебютантів було відзначено на нараді молодих літераторів Закарпаття, яку провела Закарпатська організація Національної спілки письменників України за підтримки управління у справах сім'ї, молоді і спорту облдержадміністрації. Головним відкриттям цієї наради стали імена кількох учасників нашого клубу, в тому числі, Наталії Ігнатюк, Світлани Оксіюк, Віктора Опаленика.

Життєздатність клубу визначається не окремою темою, а головним чином атмосферою, що складається в клубі. Вільні, демократичні стосунки дуже корисні для учасників. Вони знайомляться з новими друзями, книгами, творчістю побратимів, отримують необхідні знання, самі діляться досвідом, допомагають порадами іншим, знаходять однодумців. Сюди приходять люди, якими рухає інтерес або бажання розвиватися, ті, що за влучним висловом одного з наймолодших авторів, Віктора Опаленика, прагнуть „... вирватись і малювати Всесвіт усією палітрою кольорів...”.

Якщо раніше ми шукали таланти, то тепер вони самі звертаються в бібліотеку за допомогою в проведенні заходів, за порадами, за бажанням бути почутими.

Наша бібліотека намагається популяризувати творчість літераторів, і особливо талановитої молоді, які народились або працюють в нашому регіоні, використовуючи різноманітні форми роботи, у т. ч. сучасні технології. Так, на сайті ЗОУНБ розміщено інформацію про діяльність клубу. В планах – створення зворотнього зв'язку наших читачів з учасниками клубу, який би дав можливість ознайомитися з новими їх творами, а потім висловити думки щодо прочитаного, які, до речі, інколи цікавіші за офіційну критику.

Окрім усього, успішна робота клубу - шлях залучення до читання та зацікавлення сучасним літературним процесом тих, хто прийде в бібліотеку завтра, врешті, це - запорука успіху і авторитетності бібліотеки як установи, що допомагає духовному і професійному розвитку здібної молоді.

Інтерактивні форми роботи з юнацтвом

Луцук Н. М.,

бібліотекар I категорії

Перечинської центральної районної бібліотеки

Сучасна бібліотека є багатогранною. Вона створює для читачів максимально комфортне середовище, здійснює психологічне розвантаження, вона відкритий дім для всіх тих, кому потрібна книга.

Використання інтерактивних методів роботи з молоддю – це засіб для створення такої атмосфери, яка б найкраще сприяла співпраці, порозумінню між молодим користувачем і бібліотекарем.

Молодь – особлива категорія читачів. Вона потребує великої уваги, індивідуального і неформального підходу. Реалізуємо цю функцію в різноманітних формах роботи з нею: брейн-рингах, тренінгах, круглих столах. Проводимо флеш-моби, слайд-бесіди, віртуальні подорожі, медіа-презентації, зустрічі із цікавими людьми, презентації книг та інші.

Будь-який виховний захід можна розпочати з ознайомлення молоді із виставкою літератури, а також буклетів, плакатів з даної теми. Можна використати відеофільм. Наводячи ті чи інші приклади, необхідно викликати у слухачів певне до них ставлення, бажання дати їм відповідну оцінку. При виборі форм і методів роботи необхідно пам'ятати, що ефективність такої роботи значно зростає, коли до її підготовки і проведення залучається учнівська молодь.

Брейн-ринг – відома гра, в основі якої лежить змагання, де стартом є складне цікаве запитання, а фінішем – правильна відповідь. Необхідно зуміти швидко зреагувати, адже час прийняття рішення обмежений.

Успішне проведення брейн-рингу вимагає підготовчої організаційної роботи: наявності спеціально обладнаного приміщення, кількості ігрових столів, яка повинна відповідати кількості учасників; встановлення на

кожному столі сигнального пристрою, або дзвінка, щоб ставити до відома ведучого про готовність команди відповідати; призначення ведучого, який є одночасно організатором і арбітром гри.

Готуючись до брейн-рингу, учасникам дають завдання: створити команди, дати їм назви, обрати капітана, обрати девіз команди.

Найдоцільнішою формою просвітницької роботи з молоддю є *тренінг*, перевагою якого є те, що він дає можливість вивчити складні, емоційно значимі питання в безпечній обстановці групи, а не в реальному житті з його загрозами та ризиками. Особлива увага у нашій бібліотеці надається інформаційній підтримці освіти, питанням профорієнтації старшокласників. Бібліотека проводить змістову профорієнтаційну роботу з молоддю, допомагає у виборі майбутньої професії. Співпраця з центром зайнятості дозволила провести тренінг по працевлаштуванню для випускників Професійно технічного ліцею „Принципи працевлаштування та ефективний пошук роботи”.

Для проведення тренінгу необхідно підготувати приміщення: розставити стільці по колу (саме таке розташування стільців дозволяє всім учасникам бачити один одного). Тренінг починається зі знайомства учасників. Можна запропонувати висловити свої очікування. Дуже важливо, щоб кожен учасник тренінгу відчув, що його присутність позитивно сприймається командою.

Існують різні прийоми обміну думками. Бібліотечні працівники в роботі з юнацтвом часто використовують такий різновид дискусії, як круглий стіл. *Круглий стіл* – групове обговорення актуальних проблем. Проводиться з метою вироблення спільної думки, позиції учасників з обговорюваної теми.

Ведучий „Круглого столу” визначає своє місце так, щоб бачити всіх учасників. У ході роботи кожне питання обговорюється окремо. Надається слово запрошеним, які мають досвід роботи з цієї теми. Ведучий узагальнює підсумки обговорення кожного питання. В кінці він пропонує варіант спільної позиції з урахуванням зауважень, доповнень, поправок.

Традиційно ми проводимо круглий стіл до Дня Матері, Європейського тижня мобільності. До Всеукраїнського тижня права було проведено круглий стіл „Твоя правова культура”. Спеціалісти управління юстиції; працівники державних служб, служби у справах дітей при РДА, інспектори Перечинської кримінальної виконавчої інспекції розповідали про свою роботу, приводили приклади із життя, відповідали на численні запитання юнаків та дівчат. Завершенням круглого столу стала вікторина „Чи знаєш ти свої права”

Останнім часом в бібліотеках широке поширення набула така активна форма роботи з читачами, як *акція*. Акція – це комплексний захід, тривалість якого залежить від поставлених завдань. Актуальними на

теперішній час були акції „Голуб миру”, „День української вишиванки”, „Зробимо Україну чистішою”.

Флеш-моб це заздалегідь спланована масова акція, зазвичай організована через Інтернет або інші сучасні засоби комунікації, у якій велика кількість людей оперативно збирається у громадському місці, протягом декількох хвилин виконує заздалегідь узгоджені дії (сценарій), і потім швидко розходяться. Уже другий рік поспіль ми проводимо флеш-моб, присвячений Всеукраїнському дню бібліотек. В парку перед районною дитячою бібліотекою, було розгорнуто книжкові виставки, діяли акції „Безкоштовний запис до бібліотеки” та „Прощення гріхів”. Діти, одягнені у казкових героїв роздавали буклети, та пам’ятки з інформацією про роботу бібліотеки.

Значення інтерактивних форм роботи полягає в тому, що вони сприяють неформальному спілкуванню користувачів, є різновидом активних методів інформаційно-бібліотечної роботи з молоддю, але разом з тим вони виділяються в окремий різновид бібліотечних практик, оскільки вимагають високого рівня як професійної підготовки працівника, так і відповідальності за результати впровадження цих форм у діяльність бібліотеки.

Традиційні та новітні форми краєзнавчої роботи в бібліотеках

Федірцян О. Ф.,

бібліотекар Рахівської центральної районної бібліотеки

Історичний потенціал Рахівського району надзвичайно багатий і охоплює періоди різних історичних трансформацій. Перед працівниками бібліотек стоїть завдання стимулювати бажання молоді досліджувати рідний край та разом з бібліотекарями і всією громадою займатися пошуковою роботою. На цьому шляху одним з основних завдань є інформування, популяризація етно-історичної літератури через організацію виставкової роботи, проведення оглядів літератури, сприяння місцевим установам і організаціям, вченим і дослідникам краю у виявленні і використанні природних багатств, вивчення його історії і культури.

У нашій бібліотеці в даному напрямку плідно працює краєзнавчий сектор, в якому зібрано багато раритетних, старовинних речей з ужитку гуцулів, документи. Організовано краєзнавчі виставки „Побут наших предків”, де зберігаються експонати стародавнього побуту гуцулів, зразки одягу, вишивки, вироби народних умільців, відомості про відомих людей краю, історію району, міста та сіл, теки-накопичувачі газетно-журнальних матеріалів з краєзнавства. Джерелом їхнього поповнення є періодичні видання, ресурси мережі Інтернет, перекази старожилів.

Краєзнавча робота з юнацтвом відзначається значною кількістю форм та методів і тематичною різноманітністю : вечори-зустрічі, ювілейні

вечори, вечори пам'яті, літературні композиції, бесіди, перегляди літератури, експрес-інформації, презентації книг, літературно-музичні години, літературно-краєзнавчі подорожі, Дні краєзнавства, творчі зустрічі з видатними земляками, історико-літературні читання, усні журнали і т.д.

Культурно-просвітницькі заходи бібліотека проводить для своїх користувачів у співпраці з усіма зацікавленими установами й організаціями, які також здійснюють краєзнавчу роботу: краєзнавчими музеями, школами, громадськими організаціями, ЗМІ. Зокрема районна газета „Зоря Рахівщини”, яка постійно висвітлює діяльність Рахівської районної бібліотеки та бібліотек району, товариство „Гуцульщина”, метою діяльності якого є збереження і розвиток духовних цінностей краю.

Соціальне партнерство розширює можливості бібліотеки, зміцнює зв'язки з громадськістю та вносить у краєзнавчу діяльність новий зміст. Наприклад, спільно з товариством „Гуцульщина” для юнацтва та молоді проведена народознавча година „Гомін Гуцульської Давнини”, яка приурочена 95-річчю проголошення Гуцульської Республіки (м. Рахів, січень 2014 р.) На заході представник товариства розповів про боротьбу населення за возз'єднання закарпатських земель у складі єдиної Української держави, національне самовизначення. Під час народознавчої години було проведено бесіду „Роль Гуцульщини у національному відродженні України”, організовано озвучену книжкову виставку „Гуцульщина – перлина у барвистому намисті”, переглянуто документальний фільм.

У березні у приміщенні читальної зали бібліотеки відбувся День краєзнавства, присвячений 75-річчю проголошення Карпатської України. На цей захід завітало багато користувачів юнацького віку, які із захопленням поринали у світ знаменних подій 1939 року. Було організовано книжково-ілюстративну виставку „За Карпатську Україну, за її волю”, а також перегляд документального фільму „Срібна Земля. Хроніка Карпатської України”.

До Дня землі у бібліотеці було проведено тематичний вечір „Чисті Карпати” — це своєрідна екологічна акція, яка закликає берегти навколишнє середовище, відповідально ставитись до природи, вчить дбати про неї. Невід'ємною складовою краєзнавчої роботи є презентації книг закарпатських авторів та книг про наш край. А саме: „Гуцульщина у Львові”, редактором якої є заслужений журналіст України Олександр Масляник, книжки-альбому „Художники Закарпатської Гуцульщини”, „Художник Карпат” Івана Доробана, „Вінок синьоокої Гуцулі” Гафії Ковбаснюк. Спілкування з відомими й успішними людьми робить подібні заходи бажаними в першу чергу для молоді нашого міста, спонукає до пізнання самобутньої культури, мистецтва, історії свого краю, більш активного відвідування культурно-просвітницьких заходів.

Незабутніми також є вечори-зустрічі з письменниками і поетами Рахівщини з нагоди їх ювілеїв, такими, як: В. Кухта, О. Масляник, В. Піпаш-Косівський, Г. Данишек. На цих заходах юнаки та дівчата мають змогу особисто задати автору ті чи інші питання, послухати історії, пов'язані з книгами, отримати автограф улюбленого поета. Подарованими авторами книгами збагачується фонд бібліотеки. Також бібліотека проводить читацькі конференції „Знайомтесь: творчо обдарована людина”, „Гордість і жива історія”, завдяки яким відкриваються для користувачів маловідомі імена талановитих земляків, таких, як: Василь Попович, Микола Ткач та інші.

При ЦРБ працюють молодіжні клуби за інтересами „Гуцульщина” та „Діалог”. На засідання клубів запрошується молодь та юнацтво, яка залучається до збереження самобутньої гуцульської духовної і матеріальної культури та не проти змістовного дозвілля та відпочинку. Новим напрямком діяльності клубу є вуличні акції. На літо цього року запланована акція „Браво – книга краєзнавча”. Членами клубу виготовляються буклети з інформацією про бібліотеку „Увага – у нас нові надходження”, „Ми – це інформація”.

Важливою ділянкою роботи бібліотеки є видавнича справа. Краєзнавчим сектором в грудні 2013 року було видано брошуру до 200-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка – „Шевченко та Рахівщина”. У виданні зібрано інформацію про пам'ятники Т. Г. Шевченку на території Рахівського району, представлено вірші місцевих авторів, статті з газети „Зоря Рахівщини” присвячені великому Кобзарю.

Урізноманітнюють краєзнавчу роботу бібліотеки наочні форми популяризації літератури: виставки-діалоги, виставки-конкурси, особливістю яких є використання репродукцій картин місцевих живописців, робіт народних умільців, зразки флори, тощо. Широко стали використовуватись в бібліотечній роботі віртуальні книжкові виставки, які розміщуються на блозі бібліотеки. До прикладу, віртуальна виставка „Літературна Рахівщина”, яка охоплює творчість таких відомих авторів Рахівщини, як Миколая Божук, Марія Кабальюк-Тисянська, Василь Піпаш-Косівський, Василь Кухта, Юлій Боршош-Кум'ятський, Гафія Ковбаснюк, Гафія Данишек та ін.

Ще одна краєзнавча віртуальна виставка – „Гуцульські душі”. У ній вміщено інформацію про відомих рахівчан за розділами: „Історичні та громадські діячі”, „Народні умільці”, „Художники, поети”. Це розповіді про президента Гуцульської республіки Степана Клочуряка, коменданта Карпатської Січі Дмитра Климпуша, народного умільця Івана Смердула, художника Івана Доробана та ін.

Заслуговує на увагу краєзнавче спрямування роботи з юнацтвом у Діловецькій бібліотеці-філії. Виділено краєзнавчий куток, який є чи не основним джерелом відомостей про рідний край, його історію. У бібліотеці

створено „Гуцульську хату”. Тут відтворено інтер’єр стародавньої оселі, зібрано різні експонати, частина з яких пересягнула столітній рубіж. Цінні екземпляри старовини захоплюють відвідувачів екскурсій.

Протягом останніх років поповнювалися матеріалами папки-накопичувачі: „Знаймо хтось, мо”, „Літературні дебюти наших користувачів”, „Історичне минуле нашого краю”, „Поети Рахівщини”, „Героїчне минуле нашого села”, „З уст жителів мого села”, „Моє село – моя історія жива” – молодій дослідниці Кравчук Орісі, вміщує матеріали про перші поселення на території Рахівщини.

Особливо користується попитом студентства популяризація дописів історика-краєзнавця Миколи Ткача, які публікуються у блозі Діловецької бібліотеки у рубриці „Із минулого в сьогодення”.

Для удосконалення масової роботи запозичуються новітні форми, що раніше вважалися не бібліотечними, а саме: тренінги з користувачами, вуличні акції – „Розпродаж бібліотечних ідей” – реклама послуг бібліотеки (палатка), виїзні читальні зали в парках, скверах (в окремі дні та години виносяться газети, журнали), виставки та експозиції під назвою „Цікаве хобі”, години творчого дозвілля, літературні флеш-моби, конкурси ерудитів: бенефіси читача. Не втратили своєї актуальності години народознавства „Скарби минувшини”, „Героїчне минуле нашого села”, „З материнської світлиці”, фольклорні посиденьки „Ми із того краю, де сопілка грає”.

До вшанування 85-річчя з дня народження Миколи Фаб’яка проведено вечір пам’яті „Я завжди з тобою, Гуцульщино”, на який запросили жінку та дочку поета, які поділилися спогадами та подарували бібліотеці рукописи його поезій та афоризмів.

Результат на який працюють всі бібліотеки Рахівської ЦБС, – молода людина, яка через любов до землі свого народження, рідної Батьківщини, стає великим патріотом національної держави.

Клуби та читацькі об’єднання , як креативна форма спілкування молодіжної аудиторії

*Кенша О. І.,
зав.відділом обслуговування
Іршавської ЦРБ*

Клубні об’єднання за інтересами вже давно стали звичною складовою бібліотечного середовища, важливим інструментом пропаганди книги, популяризації бібліотеки у суспільстві. У професійних публікаціях широко висвітлюється досвід кращих бібліотечних читацьких об’єднань. Увагу фахівців привертають різноманітні аспекти любительського руху, його місце в дозвільному просторі нашого сучасника.

Соціальні ознаки об’єднують людей в жіночі, чоловічі, дитячі, молодіжні, ветеранські, сімейні клуби, клуби для осіб з обмеженими

можливостями. Тематику та провідну проблематику клубів визначають групові інтереси читачів, які годі й перераховувати, настільки вони різноманітні.

Природньо, що, зважаючи на бібліотечну специфіку, найчастіше створюються об'єднання любителів книги, поціновувачів мистецтва (літературно-музичні салони, вітальні, літературні кафе, театри книги), клуби творчої інтелігенції, краєзнавчі клуби.

У молодіжному середовищі користуються популярністю інтелектуальні, дискусійні клуби, аматорські об'єднання (літературної творчості, бардівської пісні, дизайну).

У будь-якому випадку бібліотека має чітко визначити для майбутнього клубу його суспільно значущі цілі і усвідомити свою відповідальність за тих, „кого вона приручила”. Як правило, керівництво та відповідальність за клуб бере на себе бібліотека. Найкраще – заохочувана ініціатива, коли бібліотекарі підтримують на керівних посадах в клубі найбільш активних і шанованих його членів.

Звичайно, формальним лідером клубу і його керівником може бути бібліотекар. Справжній лідер повинен бути авторитетним, але не авторитарним, ліберальним, але не безладним. А ще – комунікабельним, доброзичливим, уважним, діловитим, інтелектуальним. Найкращий стиль управління – демократичний, що створює атмосферу поваги, довіри, бажання працювати разом. Слід зазначити, що багато наших колег за своїми людськими та професійними якостями, креативними здібностями цілком відповідають вимогам соціального лідерства і успішно справляються з керівництвом клубними об'єднаннями.

Крім того, успішний клуб “працює” на імідж бібліотеки, підвищуючи її суспільний статус. Але і бібліотека має “працювати” на клуб. Його тематика повинна відображатись певною мірою і в профілі комплектування фондів, і в інформаційно-бібліографічному забезпеченні потреб клубу (корисні бази даних, індивідуальне та групове інформування), і в наданні матеріально-технічних ресурсів бібліотеки для його повноцінного функціонування.

Життя кожного клубу (довге чи ні) це завжди трошки гра. І в кожного її учасника – своя позиція, яка може й не співпадати з соціальною. В тому і полягає завдання бібліотекарів, щоб атмосфера клубу (легка, невимушена, розкута), згуртована діяльність сприяла розкриттю найкращих людських якостей, талантів, здібностей, забезпечувала душевний комфорт і релаксацію.

Обов'язковою традицією кожного засідання має стати книжкова виставка, адже бібліотека ніколи не забуває про своє головне завдання – “розважаючи – просвіщай”. А щодо формату засідань, їхньої тематики – тут безмежне поле для інноваційних креативних пошуків, спільної

фантазії, винахідливості, дискусій як членів клубу, так і всього колективу бібліотеки.

Створенню довірчої, невимушеної атмосфери у клубі сприятимуть такі форми спілкування, як „Секретна скринька відвертості”, „Пошта довіри”, „Конверт дружніх запитань і чесних відповідей”.

Молодь охоче пограє в економічні ігри у „бізнес-класі”: „Своя справа”, „Гроші – поганий хазяїн або гарний слуга”, „Профі без міфів”.

Темами розмов „за круглим столом з гострими кутами” можуть стати, наприклад, такі: „Батьки теж люди”, „Щасливий той, хто має щастя вдома”, „Модний – стильний або стильний – модний?”, „Хто не знає минулого – повторить його знову”, „Чи легко бути добрим?”, „Цей оманливий світ гламуру”, „Епідемія лихослів'я”. В клубних дебатах молодь вчиться мистецтву діалогу, як найбільш природній і довершеній формі спілкування, опановує ораторські навички, накопичує власну скарбничку жестів, інтонацій, способів прояву почуттів.

Тож дискусійні клуби є серед молоді досить популярними. Їхнім промовистим девізом можуть бути „Три „П”: поговоримо, подумаємо, посперечаємось.

Сучасна бібліотека – це вже далеко не лише формуляри та стенди з книжками, і навіть не сусідство комп'ютерів та наявність Інтернету. Це - повноцінний сучасний клуб за інтересами, який об'єднує книголюбів, самодіяльних поетів, художників, музикантів, молодих політиків, інтелектуалів тощо. Взагалі для клубного молодіжного середовища існує нескінченна кількість креативних ідей, арт-проектів. Саме таким, який відповідає вимогам часу, є клуб правознавчого спрямування, що діє при юнацькому абонементі Іршавської ЦРБ „Підліток і закон”. Об'єднання створено спільно з Іршавською ЗОШ №1 І –ІІІ ст., керівником клубу є вчитель правознавства та історії. Засідання клубу відбувається із застосуванням інтерактивних форм роботи з молоддю. За участі спеціалістів РДА в справах дітей, районного центру соціальної служби для сім'ї, дітей та молоді, тут відбуваються зустрічі з юристами, години відвертості, правові експрес-ігри, диспути, правові лабіринти: „Молодь і закон”, „Як я знаю свої права”, „Шлях до взаєморозуміння” та ін.

Одним із засідань клубу було Правове лото, яке проходилося в рамках Всеукраїнського тижня права. Його учасниками стали учні 9 – 10-х класів, які організували між собою змагання двох команд: „Бакалавр” та „Юристи”. Гра проходила в три тури: змагання між командами (відповіді на запитання вікторини), гра вболівальників та конкурс капітанів.

Питання вікторини для вболівальників та капітанів були по предмету правознавство, яке вивчається в школі, а також на загальну ерудицію та логіку.

Яскравим прикладом однієї з форм правового навчання та виховання став „Турнір юних правознавців” між десятикласниками Іршавської ЗОШ

I-III ст. № 1, спрямований на формування в учнів правової свідомості та навичок правомірної поведінки школярів.

Команди змогли довести свої знання та успішність у правоосвіті, адже самі назви команд та їх девізи відповідали обраним назвам. „Законотворці”, „Феміда” На запитання ведучої команди відповідали грамотно, змістовно із знанням Законів і Конституції України. Члени журі (освітняни та бібліотекарі) враховували кожну правильну відповідь учасників, їх тактовність та ерудицію. За п'ять представлених турів усі учасники мали нагоду пригадати знання з уроків правознавства та їх застосування в реальному житті. Даний захід продемонстрував спільні зусилля вчителів, працівників культури і освіти у сприянні виховання учнів громадянами нашої держави, які будуть знати свої права та виконувати свої обов'язки і жити в правовому просторі.

Організація бібліотечних послуг для юнацтва та молоді з використанням новітніх інтернет-технологій

Зевдій О. В.,

бібліотекар I категорії

Виноградівської міської бібліотеки – філії

Бібліотека, яка обслуговує юнацтво сьогодні – це авторитетний молодіжний центр з різноманітними інформаційними послугами, центр знань та творча лабораторія педагогічної майстерності

Юнацтво та молодь надає перевагу новим інформаційним технологіям та електронним бібліотекам, тому у забезпеченні інформаційних потреб користувачів усе більшої уваги набуває використання електронних документів та Інтернету.

Міська бібліотека-філія заснована в 1947 році. Книжковий фонд бібліотеки становить 60 700 примірників різногалузевих друкованих видань. Щорічно бібліотека обслуговує понад 3 тисячі користувачів, в т.ч. юнацтва 1500.

При бібліотеці діє Інтернет-центр, створений у 2010 році. Це стало можливим завдяки перемозі бібліотек Виноградівської ЦБС у конкурсі проектів, оголошеному фондом Білла та Мелінди Гейтс „Бібліоміст”.

Протягом року Інтернет-центр відвідують близько 3500 користувачів, серед них переважна більшість юнацтва та молоді. В основному, молоді люди виходять в онлайн для пошуку корисних відомостей, новин і роботи, спілкування з друзями, скачування музики і фільмів.

Доступ до мережі Інтернет дає можливість активно впроваджувати нові безкоштовні послуги для юнацтва та молоді, однією з яких є подача заявки на вступ до вищих навчальних закладів та реєстрація для проходження зовнішнього незалежного оцінювання. Працівники бібліотеки почали втілювати також нову послугу – вивчення англійської мови он-лайн.

В бібліотеці продовжує діяти вільний доступ до мережі Інтернет за допомогою технологій Wi-Fi, що дає можливість користувачам прийти зі своєю мобільною технікою і комфортно працювати в Інтернеті. Оскільки в бібліотеці лише дві робочі станції, це дає змогу обслужити більше користувачів. До послуг користувачів також: сканування зображень та текстів, запис та збереження інформації на електронних носіях, друк матеріалів, он-лайн переклад документів (англійська, російська, українська мови та ін.).

Все більш популярними стають безкоштовні навчання, на яких користувачі, які невпевнено володіють інформаційними технологіями, навчаються працювати з базовими комп'ютерними програмами та вивчають основні принципи пошуку інформації у багатогранній всесвітній мережі Інтернет. Проводиться консультування користувачів в освоєнні новітніх технологій, щодо роботи з програмами пакету Microsoft Office.

Отримавши доступ до Internet, ми змогли використати Мережу для розвитку і популяризації своєї бібліотеки. Сьогодні ми маємо свій блог <http://vlibrarymk.blogspot.com>, розроблений на основі нових інтерактивних технологій, де ми не тільки розповідаємо про себе, а і проводимо популяризацію своїх ресурсів для віртуальних читачів.

Завдяки програмі „Бібліоміст” здійснилась мрія членів літературного об'єднання „Диво моє калинове”. На сторінці блогу „Творчість молоді”, вони мають можливість популяризувати власні твори, знайомитися з творчістю своїх товаришів та спілкуватися з однолітками.

Для організації змістовного дозвілля й відпочинку, щосуботи молодь збирається в бібліотеці для перегляду та обговорення кінофільмів. Слід зазначити, що це є можливістю для спілкування між собою ровесників, що на сьогодні є актуальним.

Наявність комп'ютерів та Інтернету піднесло на новий рівень проведення засідань Клубу веселих і кмітливих дівчат „Афродіта”. На форумах і в чатах дівчата знаходять нових друзів, спілкуються з учасниками інших клубів за інтересами, отримують корисні поради, обмінюються фотокартками та відеороликами.

З 2013 року при бібліотеці діє соціальний проект „Репетитор з математики”, де учні мають змогу отримувати допомогу при підготовці домашніх завдань, контрольних та самостійних робіт. Раз на тиждень до бібліотеки приходять вчитель математики і надає учням допомогу. А при необхідності проводить скайп-консультації.

Бібліотека стала місцем зустрічі членів Малої академії наук при написанні науково-дослідницьких робіт. „Майбутнє твориться сьогодні” – свято вшанування переможців, на якому відзначали найкращих учнів, які гідно представили наш район на конкурсі-захисті науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії. Вони вибороли 11 призових місць у II

(обласному) етапі Всеукраїнського конкурсу – захисту науково-дослідницьких робіт, а також в номінації „Геліантус”.

Інновації в інформаційних технологіях значно змінили характер діяльності бібліотек, обумовили модернізацію форм та методів обслуговування користувачів. Серед традиційних форм роботи з’являються нові, інтерактивні, які сприяють неформальному спілкуванню та цікавому проведенню вільного часу молоді. До прикладу, на експрес-подорожі „Крок до Європи” присутні, мали змогу переглянути слайд-презентацію з історії створення Європейського союзу та віртуально помандрувати визначними місцями країн ЄС.

Використання сучасних інформаційних технологій та Інтернету при підготовці та проведенні культурно-просвітницьких заходів також розширило і коло соціальних партнерів: з районним центром соціальних служб для дітей сім’ї та молоді, дитячою школою мистецтв ім. Б. Бартока, центром позашкільної роботи з дітьми, Виноградівським державним коледжем Мукачівського Державного Університету та ін.

Пошук нових підходів до масової роботи сприяє урізноманітненню видів і тематики заходів, підвищенню їх популярності серед користувачів бібліотеки. Зрозуміло, що в своїй роботі ми не можемо обійтись без традиційних презентацій, зустрічей, оглядів, днів інформації. Але нові методи і форми роботи не лише зацікавляють постійних користувачів, але й привернуть увагу нових.

**Аналіз презентацій з досвіду роботи бібліотек у форматі „Печа-куча”
„Формування іміджу сучасних бібліотек по роботі з юнацтвом та
молоддю”**

*Модератор: Палаташ І. М.,
зав. науково-методичного
відділу Закарпатської обласної
бібліотеки для дітей та юнацтва*

Презентація досвіду роботи бібліотек у форматі „Печа-куча” „Формування іміджу сучасних бібліотек по роботі з юнацтвом та молоддю”, передбачала створення мультимедійної презентації, відеоролика, які рекламують діяльність книгозбірні широкому загалу.

Вимоги до презентацій були наступними: єдиний стиль оформлення, кількість слайдів – 15-20, логічність, доступність, лаконічність тексту, використання фотографій, звукового оформлення, відео.

В презентації рекомендовано було охопити наступні напрямки роботи бібліотеки: реклама бібліотечного фонду, організація внутрішнього простору, соціокультурна діяльність (цікаві, неординарні форми роботи), екскурсії до бібліотеки, відгуки читачів про бібліотеку, клуби за інтересами, соціальне партнерство, видавнича діяльність, моніторингові

вивчення, маркетингова діяльність, представлення роботи з юнацтвом на блогах, веб-сайтах, ЗМІ.

Кращими визначено презентації Мукачівської ЦМБ ім. О.Духновича:

Бібліотека – молоді

Мукачівська міська
централізована
бібліотечна система

Змінимо світ на краще разом!

Усіх, хто хоче весело, змістовно, цікаво,
а головне – неординарно провести свій час,
ласкаво просимо на: музично-поетичні галереї,
літературно-пісенні свята, креативні
майстер-класи...

Відомі українські письменники є частими
гостями нашого літературного подіуму
“Дзеркало слова”

Ми маємо також
можливість
спілкуватися з
письменниками
в режимі on-line,
завдяки Skype в
Інтернет-центрі нашої
бібліотеки

Бібліотечні працівники регулярно проводять :

- піар-акції
„Бібліотека-поруч”
- бібліотечні десанти
„Нехай людей, які читають
буде більше”
- квести „Твоє місто”
- бліц-опитування,
вікторини, виставки...

Ужгородської ЦМБ :

Формування іміджу сучасних бібліотек по роботі з юнацтвом та молоддю

Акція «16 днів проти
насильства». Проводилась відповідно
плану заходів з
проведення
Національної компанії
«Стоп насильству!»

Вулична акція «Бібліотека
за здоровий спосіб
життя»

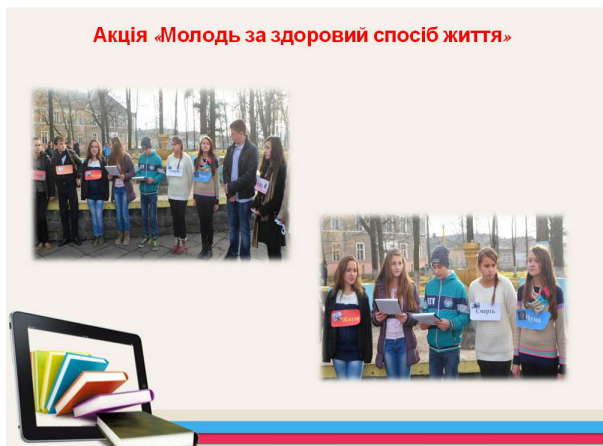

Працівниками бібліотек були розроблені
скриньки де користувачі мають можливість
залишити свої зауваження та пропозиції щодо
вдільнення роботи бібліотеки.

Великобerezнянської ЦРБ:

Зміст

1. Програма обласного семінару-практикуму „Бібліотеки, що обслуговують юнацтво: сьогодення та перспективи розвитку”	3
2. Бібліотечне обслуговування підлітків та юнацтва: стан, проблеми, перспективи	5
3. “Нові імена”: народження, що триває	12
4. Інтерактивні форми роботи з юнацтвом	15
5. Традиційні та новітні форми краєзнавчої роботи в бібліотеках	17
6. Клуби та читацькі об’єднання , як креативна форма спілкування молодіжної аудиторії	20
7. Організація бібліотечних послуг для юнацтва та молоді з використанням новітніх інтернет-технологій	23
8. Аналіз презентацій з досвіду роботи бібліотек у форматі „Печа-куча” „Формування іміджу сучасних бібліотек по роботі з юнацтвом та молоддю”	25

Методичні рекомендації, поради

Серія „Фаховий блокнот”

***Бібліотеки, що обслуговують
юнацтво: сьогодення та
перспективи розвитку
За матеріалами обласного семінару-практикуму
17 червня 2014 р.***

Випуск 6

Укладачі:

І. М. Палаташ

Відповідальна за випуск

В.Д. Чіка

Бібліотеки, що обслуговують юнацтво: сьогодення та перспективи розвитку: за матеріалами обласного семінару-практикуму 17 червня 2014 р. : методичні рекомендації, поради / ЗОДЮБ ; уклад. : І. М. Палаташ; відпов. за вип. В.Д. Чіка. – Ужгород, 2014. – 28 с. – (Фаховий блокнот ; вип.6).

**Віддруковано на обладнанні
Закарпатської обласної бібліотеки для дітей та юнацтва**

88000, м. Ужгород, вул. Волошина, 20